

Правни основ за доношење програма /измене програма На основу одредаба члана 46. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник РС" број 129/2007, 83/2014- др. закон, 101/2016- др. закон, 47/2018 и 111/2021- др. закон), члана 13. Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју ("Службени гласник РС" број 10/2013, 142/2014, 103/2015 и 101/2016), члана 59. Статута општине Ариље ("Службени гласник општине Ариље" број 13/19), Одлуке о буџету општине Ариље за 2025. годину ("Службени гласник општине Ариље" број 28/2024).

ПРОГРАМ ПОДРШКЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОЛИТИКЕ И ПОЛИТИКЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ЗА ПРОГРАМ ПОДРШКЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОЛИТИКЕ И ПОЛИТИКЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ЗА ОПШТИНУ АРИЉЕ У 2025. ГОДИНИ

I. ОПШТЕ ИНФОРМАЦИЈЕ И ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ПЛАНИРАНИХ МЕРА

Анализа постојећег стања

Географске и административне карактеристике: Географске и административне карактеристике: Општина Ариље се налази у југозападном делу Србије и административно улази у састав Златиборског округа. Смештена је између сливова река Моравице, Великог и Малог Рзава, на укупној површини од 349 км². Са површином од 349 км², општина Ариље спада у мање општине у Републици Србији, у односу на просек Округа који износи 614 км². Такође, ако посматрамо број становника Ариље је поново у групи мањих општина. У општини Ариље развила се мрежа од 22 насеља у којима је 2011. године живело 18725 становника или просечно 851 становник по насељу.

Природни услови и животна средина: Ово је брдско-планинско подручје, са надморским висинама од 330 м/НВ до 1382 м/НВ. Ариље, као административни центар општине, смештено је на надморској висини од 342 м, на самом ушћу Рзава у Моравицу. Са аспекта просторног распореда и економских активности становништва, на територији општине Ариље се јасно издвајају три макроне: 1. брдско-планинска зона са селима разбијеног типа у западном делу Општине (Радобуђа, Гривска, Северово, Крушчица, Радошево, Висока, Бјелуша, Бреково и Добраче). Ова зона представља претежно пољопривредно подручје у коме доминира воћарство (малина), производња кромпира и сточарство (говедарство). Ово подручје карактерише депопулација и старење становништва. 2. зона у долини реке Моравице са селима која су линеарно распоређена уз магистрални пут и долину реке Моравице у југоисточном делу општине (Драгојевац, Миросалци, Трешњевица, Ступчевићи, Латвица и Богојевићи). У овој зони се налазе економски снажнија сеоска насеља. Доминира воћарство (малина, јабука) и значајан број мањих погона за прераду воћа, прераду дрвета, као и из текстилног сектора. 3. Зона у околини општинског центра са приградским сеоским насељима (Поглед, Вигоште, Церова, Вране, Грдовићи и Вирово), у којима је претежно развијен секундарни и терцијарни сектор делатности и Ариљем као доминантним центром развоја. Геоморфолошке карактеристике: Базу терена општине Ариље чине метаморфисаникарбонски кластити дринско- ивањичког антиклиноријума. Преко њих леже масивни тријаски кречњаци и дијабаз-рожначка формација коју чине изливи магматита са великим присуством кластита. Изнад јурских седимената су горње кредне и миоценске творевине изграђене од глиновитог, глиновито лапоровитог до песковитог материјала. Јужни и централни део општине је претежно кречњак, а западни, северни и источни део је углавном изграђен од палеозојских шкриљаца, док се флувијални седименти налазе око Моравице, Малог Рзава и Великог Рзава. Педолошке карактеристике: Смеђе рудо земљиште на кречњаку је највећим делом заступљено у јужном и централном делу општине, у селима Бреково, Бјелуша и Висока, као и мањим делом у Ступчевићима и Радобуђи. Ова земљишта се најчешће користе као шуме и пашњаци, а уз примену одређене агротехнике и љубрења, могу се користити као ливаде и оранице, на равним и заштићеним теренима. Смеђе скелетоидно земљиште на шкриљцима је најдоминантнија врста земљишта на територији општине Ариље. Простире се у два велика подручја. Први део обухвата северни, северозападни, западни и

централни део општине, у селима: Грдовићи, Вране, Поглед-Вигоште, Радобуђа, западни делови Богојевића и Латвице, Гривска, Северово, Крушчица, Радошево, део Високе према Радошеву, централни и северни део Добрача. Други део се простире источно од реке Моравице и обухвата села Вирово, Церова, Драгојевац, Миросалци и Трешњевица. Плодност овог земљишта на нагибима је незнатна, поготову ако се не уносе органска ђубрива. Ова земљишта су по својим особинама предодређена за шуме, ливаде и пашњаке. Међутим уколико се ђубре она могу бити веома погодна за гајење воћа (малина), кромпира и крмног биља. Инсистирањем на производњи воћа и крмног биља земљиште би се заштитило од спирања, а истовремено би давало добре приносе. Смонице се у општини Ариље налазе само на крајњем североистоку, у селу Вирово. Спадају у квалитетнија земљишта на овом простору. Представљају земљиште релативно високе производне вредности. Параподзол (псеудоглеј) заузима веће површине у селима Латвица и Богојевићи, централни део Гривске, а на мањим површинама се јавља и у селима Трешњевица и Миросалци. По правилу се већина ових земљишта користи за ливаде, а на површинама које се обрађују приноси су мали и нестабилни. Због тога су дубока обрада, одстрањивање сувишних вода и употреба ђубрива основни предуслови за коришћење ових земљишта. Алувијално-флувијална земљишта су претежно састављена од песка и шљунка, са знатно већим садржајем ситног песка. Заузимају ужи појас дуж Моравице, са проширењима у Латвичком пољу и при ушћу Великог Рзава у Моравицу, као и појас око доњег тока Великог Рзава. Спадају у потенцијално најплоднија земљишта у општини. Производне карактеристике су им добре, али често различите околности умањују њихову пољопривредну вредност. Пре свега то је опасност од поплава и наносења материјала са околних терена бујицама. Хидрографско-хидролошке карактеристике: Територија општине Ариље спада у делове наше земље где је висина атмосферског талоба изнад 800 мм годишње. Међутим, оно што је битно за ово подручје односи се на то да присуство виших делова терена условљава повећану кондензацију воде у тлу што погодује издашностима извора и уопште присуству воде у тлу. Подручје општине Ариље је богатије водом и због тога што сливови Моравице и Великог и Малог Рзава дренажу шире подручје него што је сама општина Ариље. Читав простор је испресецан густом мрежом речица и поточића. У широким алувијонима, терасним платоима и пролувијалним наносима присутна је богата језерска издан на 4-6 м дубине од површине терена. Бројни извори јављају се на контакту кречњака са карбонским шкриљцима, често и у самим речним коритима. На подручју општине има појава минерализоване воде. Разбијена издан киселе воде јавља се у селу Церова. На површину вода доспева са око 400 м дубине. Поред тога у Височној бањи, село Висока, у самом кориту Великог Рзава јавља се јаче минерализована вода са температуром око 23 С, а мање познат је и лековити извор недалеко од манастира Св. Арханђела Гаврила на усеку магистралног пута Ивањица-Ариље, на самој обали реке. Климатске карактеристике: Клима у општини има умерено-континенталне одлике, са четири јасно диференцирана годишња доба. Карактеристике климе су следеће: умерено топла лета и хладне зиме, блага и дуга прелазна доба, доста је падавина током зиме, пролећа и јесени, док у летњим месецима падавина има мање. Само највиши делови општине имају слабије изражена обележја субпланинске климе, где су лета прохладна, зиме оштре, а јесени су топлије од пролећа. Шуме: На подручју Општине, шуме су распрострањеније у источном, јужном, југо-западном, западном, северо-западном, али и у централном делу подручја територије општине (Добрачко-Латвички венац, Вучјак, Пшајна и сл.), односно шуме се више простиру по ободним деловима општине или на теренима преко 500 м надморске висине. Преовлађују лишћарске шуме (преко 90%) и то у највећој мери мешовите шуме тврдих лишћара (храстови, буква, граб). Аутохтона врста четинара (смрча) заступљена је највише у МЗ Висока. На нижим надморским висинама, нарочито у долинама река, расту низијске шумске заједнице меких лишћара.

Стање и трендови у руралном подручју

Демографске карактеристике и трендови: Према Попису становништва из 2011. године, општина Ариље има 18.725 становника, од чега 6.762 или преко једне трећине живи у општинском центру. Број становника је од Другог светског рата па до данас у благом опадању, са различитом динамиком. У посматраном периоду једино се у општинском центру у општинском центру и приградским насељима број становника повећава, док сеоска насеља у целини бележе константан пад броја становника. Просечна густина насељености за Општину је 2011. године износила 53,6 ст/км². Насеља са највећом концентрацијом становништва (преко 150 ст/км²) су: Ариље, Вигоште - Поглед, Грдовићи и Церова. Насеља са најмањом концентрацијом становништва (испод 25 ст/км²) су: Висока, Бјелуша, Северово, Крушчица, Гривска, Радобуђа, Радошево, Бреково, Добраче. Процес опадања броја становника одвија се

у већини насеља. Штампано из платформе за програме подршке АП/ЈЛС: 02.04.2024. 14 : 15 : 34 - страна 3/22 Општински центар бележи пораст. Становништво стагнира у насељима у најближој околини Ариље (Вигоште, Вране, Грдовићи, Церова, Поглед), док сва остала насеља бележе опадајући тренд (Северово, Радобуђа, Гривска, Радошево,, Висока, Вирово, Бјелуша, Бреково, Добраче, Богојевићи, Латвица, Миросаљци, Ступчевићи, Трешњевица, Драгојевац).

Диверзификација руралне економије: Општина Ариље, као најмања општина у Златиборском округу (са 5,7% територије округа и око 6,5% становништва у односу на свих десет општина Златиборског округа) својим економским потенцијалом доприноси формирању народног дохотка Округа у просеку са 10%. Овакав резултат последица је дубоко укоренење традиције приватног предузетништва на територији општине. Податак да у нашој општини активно послује око 1000 привредних субјеката, на 10000 активног становништва довољно говори о предузимљивости и вредноћи становништва. Најзаступљеније привредне гране у општини Ариље су: • Прерада пољопривредних производа (малина). • Текстилна индустрија, • Металска индустрија, • Дрвопрерађивачка индустрија. У структури делатности активног становништва које обавља занимање преовлађује пољопривреда (45.5%), прерађивачка индустрија (27.9%), трговина на велико и мало, оправка моторних возила, мотоцикала и предмета за личну употребу и домаћинство (6.7%), грађевинарство (3.3%), здравствени и социјални рад (3.3%), образовање (3.0%), државна управа, одбрана, обавезно социјално осигурање (2.5%), саобраћај, складиштење и везе (2.2%). Удео примарног и секундарног сектора је веома значајан, посебно у сеоским насељима. У општинском центру у примарном сектору запослено је 9% активног становништва, док је удео секундарног сектора (49%) нешто већи од удела терцијарног (42%). Пољопривреда доминира у структури националног дохотка општине (учествује са 41%) захваљујући пре свега, повољним природним условима за њен развој, као и стеченој традицији у производњи. Међутим, постојећи ниво пољопривредне производње не задовољава потенцијале које јој природне погодности на територији Општине нуде. Неколико је разлога за то: пре свега, преовлађују мала, уситњена пољопривредна газдинства која не пружају могућности за већи обим производње; механизација је прилично застарела, коришћење расположивих водних ресурса у сврху наводњавања је отежано, изостаје удружени наступ пољопривредника на тржишту, слабе су маркетиншке активности, а присутан је и проблем неиспуњавања захтеваних стандарда квалитета. Подручје општине Ариље је у односу на карактеристике пољопривреде и пољопривредне производње подељено у три пољопривредне зоне: • повртарско-воћарску; • воћарско-сточарску; • сточарско-воћарску. Повртарско-воћарска зона обухвата уски појас најплоднијег земљишта у сливу реке Моравице и Великог Рзава, непосредно уз магистрални пут. Површина ове зоне је око 1000 ха. Земљиште је плодно и равно и на њему је омогућена механизована обрада. У знатној мери је "нападно" изградњом стамбених и привредних објеката. Без обзира на релативно малу површину, због својих производних вредности ова зона је од изузетног значаја за пољопривредну производњу подручја Општине и ширег региона. У производној структури заступљени су: кромпир, разне врсте поврћа на отвореном и затвореном простору, малина, интензивни засади јабука савременог сортимента, а последњих година и других врста јагодастог воћа (јагода у пластеницима, високожбунаста боровница). Ратарство је претежним делом у функцији сточарске производње. Гаји се кукуруз (хибридне сорте), крмно биље (луцерка, црвена детелина, сејане ливаде и др.), а на релативно малим површинама и стрна жита, која су великим делом потиснута јер нису могла да издрже економску конкуренцију са другим пољопривредним културама и производима. Сточарство је мање заступљено, првенствено због високе насељености (највише се гаје говеда, свиње и живина). Воћарско-сточарска зона обухвата највећи део села Трешњевица, Ступчевићи, Латвица, Богојевићи, Миросаљци, Драгојевац, Церова, Вирово, Грдовићи, Вране, Вигоште, Поглед и Радобуђа. Пољопривредне површине у овој зони су око 6000 ха, и налазе се на надморској висини од 340м до 600м. Изнад 600м су мање површине земљишта у Радобуђи и Трешњевици. Са аспекта пољопривреде ово је најзначајнија пољопривредна зона у општини Ариље. У њој се производи преко 60% производње малине у Општини, и око 70% производње јабуке и других врста воћа. До почетка деведесетих година ова зона је била позната и по великој робној производњи млека и јунећег меса (преко 70% од укупне производње). Ратарска производња, која је такође релативно добро развијена (крмно биље, кукуруз, сејане ливаде), је претежно у функцији сточарства. У овој зони се производе и велике количине кромпира (око 5000т тржних вишкова), што чини око 50% од укупне производње у Општини. Сточарско-воћарска зона је по површини (око 13000ха пољопривредног земљишта) највећи производни рејон на подручју Општине Ариље, са просечном надморском висином од 700м до 1382м. Обухвата планинска села Добраче, Бреково, Бјелушу, Високу, Радошево, Крушчицу, Северово и Гривску. У Сточарско-воћарској зони приоритетно би требало

развијати производњу у органском поступку.

Рурална инфраструктура: Стање локалне инфраструктуре у општини Ариље може се генерално оценити као делимично задовољавајуће. Неке од предности постојећих инфраструктурних система на територији Општине могу се сумирати кроз следеће: густина путне мреже је на задовољавајућем нивоу, развијени су водоводни системи у граду и у приградским насељима, задовољавајући резервоарски капацитети, постојање фабрике за прераду воде, развијеност електро-дистрибутивне мреже, итд. Међутим, на другој страни присутни су и бројни недостаци: коловозна конструкција је у лошем стању, не постоје системи за пречишћавање комуналних отпадних вода, водоводна и канализациона мрежа је дотрајала, слабо развијена канализациона мрежа, итд. Због тога је у наредном периоду потребно више пажње и улагања посветити развоју и побољшању стања локалне инфраструктуре, што представља један од предуслова за подизање стандарда и побољшање услова живота и рада људи на територији Општине.

Путна инфраструктура. Мрежу путева на подручју општине Ариље чине локални путеви у дужини од 250 км, некатегорисани у дужини од 400 км, регионални у дужини од 43 км и магистрални у дужини од 12,6 км. Целокупна мрежа путева Општине Ариље се везује на државне путеве М 21/1 и Р 228 док је мрежа локалних путева још недовољно изграђена тако да не задовољава ни густином ни квалитетом. Водоводна инфраструктура. Град Ариље се тренутно снабдева водом са три изворишта: Регионални систем за водоснабдевање и "Рзав" Ариље, Извориште "Малско врело" Латвица и извориште Клокоч. Системом за водоснабдевање општине који је у надлежности ЈКП "Зелен" Ариље покривено је градско језгро и 12 околних месних заједница, које су у непосредној близини града или се налазе у равничарском делу општине (углавном уз ток Моравице узводно према Ивањици и низводно према Пожеги) и чиме је обухваћено око 60% становништва Општине Ариље. Насеља у брдско планинској зони се водом снабдевају са локалних или индивидуалних изворишта. У самом граду постојећа канализациона мрежа мешовитог система одвођења вода покрива део територије овог насеља, а у осталим насељеним деловима општине ситуација је веома озбиљна, јер практично не постоје ни системи за сакупљање и одвођење, а ни системи за третман ових вода, већ се дистрибуција употребљених вода врши индивидуално у неадекватно изведене септичке јаме или у оближње водотокове. Све отпадне воде се упуштају у водотокове без икаквог претходног пречишћавања. Електро инфраструктура. На подручју Општине Ариље, постоји једна ТС 110/35 кВ. Дистрибутивна мрежа на подручју ЕД Ариље напаја се из из ТС 220/110 кВ Пожега и ТС 110/35 кВ Ивањица. У нормалном погону из ТС 220/110 кВ Пожега напаја се ТС 110/35 кВ Ариље1, на коју отпада 85 % вршног оптерећења. Једна ТС 35/10 кВ - ТС Латвица, напаја се из правца Ивањице. Инсталисана снага постојећих трафостаница (35/10 кВ и 10/0,4 кВ) задовољава садашње потребе потрошача, али непостојање напајања из више праваца не обезбеђује квалитетно и сигурно снабдевање електричном енергијом конзума Општине. Дугорочно решење јесте завршетак започете изградње ТС 110/35/10 кВ Ариље која треба да створи услове за даљи неометан развој Општине. Телефонска мрежа са подручја општине Ариље припада мрежној групи Ужице. Фиксна телекомуникациона мрежа у општини Ариље је организована преко шест телефонских централа. У погледу опслужености телефонским комуникацијама подручје Општине је са 43.7 тел./100 становника изнад просека Републике (30.7). Степен дигитализације мреже (82.8%) је задовољавајући. Међутим, проблем представља веома мали просторни обухват дигиталних прикључака. Мрежа оптичких каблова није задовољавајућа. У центрима сеоских насеља углавном не постоје телефонске говорнице. Доступност интернета је омогућена постављањем дигиталних централа на руралном подручју. Само коришћење ове услуге на руралном подручју је врло мало због образовне и старосне структуре становништва. Здравствена заштита је заступљена преко Дома здравља у граду Ариљу и здравствених амбуланти у селима: Висока, Бјелуша, Бреково, Добраче, Крушчица и Северово. Сеоске амбуланте су пре 7-8 година у потпуности реконструисане, али у њима не постоји свакодневна лекарска служба.. Укупан број корисника социјалне заштите чини 2.8% од укупног броја становника у 2004. години. Што се тиче територијалне распоређености нема специфичности нити има концентрације корисника у појединим насељима. У области социјалне заштите деце потребно је обезбедити још објеката за потребе дечијих установа. Потребно је анализирати могућу нову локацију у насељу Вране или неком другом насељу. Образовна инфраструктура. На подручју општине Ариље постоје 4 основне школе са укупно 87 одељења и 1376 ученика, што чини 8,02% од укупног броја становника на територији општине. Основне школе налазе се у Ариљу, Латвици, Брекову и Крушчици, а свака има од 1 до 4 издвојена одељења (укупно 10), тако да наставу у њима похађају ученици са целокупне територије општине Ариље.

Пољопривредно земљиште: Укупне земљишне површине на подручју општине Ариље износе 34.923 ха. Према начину коришћења целокупан земљишни фонд се разврстава у продуктивна земљишта (пољопривредно земљиште и шуме) и непродуктивна земљишта (грађевинско земљиште, камењари, земљишта под водом, путеви и други инфраструктурни објекти, депоније и на други начин оштећена земљишта, ограде и др.) Продуктивна земљишта у општини Ариље заузимају 33.438 ха или 96,8% од укупне површине општине, а непродуктивна земљишта заузимају 1.485 ха или 3,2% од укупне површине општине. Што се тиче продуктивних земљишта, у оквиру њих пољопривредно земљиште заузима 20.128 ха или 60,2%, а шумско земљиште заузима 13.310 ха или 39,8%. Интензивни начин коришћења пољопривредног земљишта (оранице и баште + воћњаци) у укупним површинама учествују са 50,7% , а екстензивни (ливаде + пашњаци) 49,3%. Ово нас упућује на закључак да је у погледу интензивности коришћења пољопривредних површина подручје општине Ариље на самој граници између интензивних и екстензивних. На територији општине Ариље има укупно 782,6824 ха државног пољопривредног земљишта. Програми заштите, уређења и коришћења државног пољопривредног земљишта се редовно доносе од 2012. године.

Вишегодишњи засади: Најразвијенија грана пољопривреде на овом подручју је воћарство. У производњи јагодастог воћа, посебно малине, постижу се скоро три деценије светски резултати. Малина је економски најзначајнији производ Ариљске привреде и пољопривреде. У хладњачама са подручја општине смрзава се, прерађује и извози око 20.000 тона плода малине годишње. Малина, као радно интензивна култура има велики утицај на допунско запошљавање. Ариље је и у свету препознатљиво по производњи малине, па се често назива и светском престоницом малине. Гајењем малине се бави готово целокупно становништво. Од других врста јагодастог воћа на мањим површинама гаји се и купина, а последњих година у производњу се уводе и култивисана високожбунаста боровница и интензивна производња јагоде. Шљива је по засађеним површинама на првом, а по обиму производње и економском значају дели друго и треће место са јабуком. У великом проценту су присутни екстензивни и изнурени засади у којима су претежно заступљене ниско продуктивне аутохтоне сорте. Последњих деценија подижу се све више интензивнији засади са савременијим сортиментом (чачанске селекције и стенлеј). Ариљски крај постаје све више познат по производњи квалитетних јабука. Комерцијална производња јабуке претежно је сконцентрисана у долини Моравице. Више произвођача остварује принос јабуке од преко 100 тона по хектару. На подручју општине, у мањим количинама, производе се и друге врсте воћа (крушка, трешња, вишња, дуња, орах и др.). Оне служе првенствено за натуралну потрошњу, а само мање количине се износе на пијацу. У делу воћарске производње су и даље у великом проценту заступљени стари, екстензивни и амортизовани засади, док подизање нових није присутно у довољној мери. Такође, у погледу производње јагодастог воћа потпуно изостаје статистичка евиденција, што у старту онемогућава дефинисање стратегије даљег унапређења овог вида пољопривредне производње, која доноси највећи нето девизни прилив од пољопривреде Општине. Са отклањањем наведених недостатак може се очекивати повећање доприноса који пољопривреда даје укупно формираном НД на територији Општине. Према попису из 2012 од 3242 ха воћњака, 2533 или преко 78% је интензиван

Сточни фонд: Сточарска производња у општини Ариље је нешто развијенија у Брдско-планинској зона. Доминирају овчарство и говедарство. На подручју општине преовлађује екстензивно сточарство са малим бројем грла, и укупно, као и по ха обрадиве површине. У последњих неколико година формирано је десетак фарми са већим бројем млечних грла и произвођачима млека од којих организован откуп млека врши млекара „Моравица“ из Ариља. Број грла стоке и даље показује тренд опадања што се објашњава ниском акумулативности производње и непостојање сигурности у пласману производа (млека, сира, кајмака).

Механизација, опрема и објекти: Стање пољопривредне механизације на територији општине Ариље је нешто мало боље у односу на стање механизације на територији целе Републике Србије, механизација је у највећем обиму застарела, али последњих година, се уз подршку мера Министарства пољопривреде значајно и обнавља. Преглед броја објеката, трактора и друге механизације је дат у наставку

Једноосовински трактор	Двоосовински трактор	Комбајн	Приколице	1320	1582	25	2294								
Плугови	Тањираче	и дрљаче	Ротофрезе	Растурачи	стајњака	Сејалице	Прскалице	Косилице	973	710	1273	12	113	1631	1140

Објекти за смештај машина и стоке . Објекти за смештај механизације говеда свиња кока носиља остале стоке 981 2552 2094 1319 1094

Радна снага: Према броју чланова и стално запослених на газдинству укупно има 4793 газдинство, од тога 3205 газдинстава са 1-2 члана, 1379 газдинстава са 3-4 члана, 199 газдинства са 5-6 чланова и 10 газдинстава са 7 и више лица. Чланова газдинства и стално запослених на газдинству укупно има 10975 од тога 5097 жена и 5878 мушкараца, на породичном газдинству је запослено укупно 10906 лица, од тога 5082 су жене, а 5824 чине мушкарци. На газдинству правног лица укупно има 69 запослених од тога 15 жене и 54 мушкараца. Чланови газдинства и стално запослени на породичном газдинству према полу: Укупно има 4694 носиоца газдинства од тога су 766 носиоци жене, а на 3928 носиоци су мушкарци. Чланова породице и рођака који су обављали пољопривредну активност на газдинству има 6211 од тога 4316 жена и 1895 мушкараца. Стално запослених на газдинству има 1 и то је мушкарац. Годишње радне јединице ангажоване радне снаге на пољопривреди: Годишње радне јединице ангажоване радне снаге на пољопривреди има 4456 од тога носиоца газдинстава 1603, а од тога 171 су жене. Чланова породице и рођака који су обављали пољопривредну активност на газдинству има свега 1662 од тога 1609 жена. Стално запослених на газдинству има 44 од тога су 9 жене. Што се тиче сезонске радне снаге и радне снаге под уговором има 1148 радника. Чланови газдинства и стално запослени на газдинству према интервалима годишње радне јединице: Годишњих радних јединица има 3307, које оствари 10975 лица. Управници (менаџери) на газдинствима: Укупно има 4793 управника, од тога 762 жене и 4031 мушкарац. Што се тиче нивоа обучености 3272 има само пољопривредно искуство стечено праксом, 27 има курсеве из области пољопривреде, 46 има пољопривредну средњу школу, 1197 има другу средњу школу, 39 има пољопривредну вишу школу или факултет и другу вишу школу или факултет има 212. Оних који су похађали курсеве о пољопривреди у 2012 године је 99. Газдинства према другим профитабилним активностима у вези са газдинством: прерадом меса се бави 4, прерадом млека 125, прерадом воћа и поврћа 182, прерадом других пољопривредних производа 18, обрадом дрвета 45, активности у шумарству има 84, у туризму 7, народној радиности 22, производњом енергије се бави 1, узгојем рибе 8, на основу уговора ради 12. У општини Ариље, је јако изражен прилив сезонске радне снаге у сезони брања малине, овај број износи 3372 радника, према Попису пољопривреде и далеко је већи од свих општина у окружењу.

Структура пољопривредних газдинстава: У општини Ариље, према Попису пољопривреде из 2012. године постоји 2712 регистрованих пољопривредних газдинстава, од укупно 6752 пољопривредних газдинства. На жалост, углавном доминирају старачка газдинства и газдинства са малим површинама пољопривредног земљишта које обрађују. Доминирају газдинства са 4 и мање условних грла (66%), са поседом мањим од два ха (60%). Од укупног број пољопривредних газдинстава, 281 газдинство има приходе до 10% из других извора, 115 газдинстава од 11-50% и само 22 газдинства има приходе преко 50% из других извора.

Производња пољопривредних производа: Главни проблем општине Ариље који се тиче масовније производње пољопривредних производа су уситњеност парцела и недовољна едукација произвођача, који не примењују у довољном обиму агротехничке мере (изузев у производњи малине). Застарела механизација такође представља проблем који, са лошијом обрадом земљишта, доводи до мањег приноса. У стварању вредности пољопривредне производње на подручју општине Ариље доминира воћарство, након тога следе сточарство и повртарство. У оквиру воћарске производње доминантна је производња малине и јабуке, док је у мањем обиму заступљена производња шљиве, боровнице, купине и других врста воћа. У оквиру сточарске производње доминантно је говедарство, затим овчарство, пчеларство и на крају свињарство. У оквиру повртарске производње једино се издваја производња кромпира. Производња малине је најдоминантнији извор стварања вредности пољопривредне производње. Ова производња је заступљена на целом подручју општине Ариље. Малина се гаји на преко 1200 ха. Просечни приноси се крећу од око 7 тона/ха код мањих произвођача који не примењују агротехничке мере и код старачких домаћинстава па и преко 30 тона/ха код интензивних засада. У овој производњи доминирају засади са површином испод 0,3ха и мањи број засада са површинама и од по неколико хектара. Постоје и услови за развој интегралне и органске производње. У досадашњем периоду су 4 произвођача сертифицивала органску производњу малине. Пре неколико година је извршена и заштита имена порекла „Ариљска малина“ и у поступку је признавање својства за неколико овлашћених корисника. Комерцијална производња јабуке претежно је сконцентрисана у долини Моравице. Више произвођача остварује принос јабуке од преко 50 тона по хектару. Годишњи род се креће између 15.000 и 18.000 тона. Процена је да су у засадима највише заступљене сорте Ајдаред (40%), група Златни делишес (20%), Грени смит (10%), група Јонаголд (10%), група Црвени делишес (5%). На подручју

општине постоји једна хладњача за јабуку (ULO) капацитета од 1600 тона. Боровница се производи се на површини од око 15 ха. Укупна производња боровнице у општини је између 100 и 150 тона. Најзаступљеније сорте су Blue Crop и Duke....

Земљорадничке задруге и удружења пољопривредника: У општини Ариље, као и у Републици Србији постоји проблем са функционисањем задругарства. Са одласком у стечај Земљорадничке задруге Ариље, више не постоји ни једна функционална задруга из претходног периода. Последњих година је формирано неколико нових задруга, али оне за сада скоро да немају никакве активности нити резултата. Удружења пољопривредника су нешто бројнија и она углавном заступају интересе произвођача у појединим гранама у погледу остваривања бољих цена на тржишту. Највећи проблем постојећих удружења и задруга је недостатак адекватног руководећег кадра. Све се ради на добровољној и волонтерској бази што није дуготрајно одрживо решење. На територији општине постоје удружења: • Удружење „Виламет“ Ариље, • Удружење „Виламет спас кохинор“ Ариље, • Туристичко удружење „Ариље“, • Асоцијација за рурални развој Ариља АРДА, • Удружење корисника вода „Еко-капи“. • Удружење органски плодови • Два пчеларска удружења (Саво Поповић и Ариљска пчела). Поред ових удружења постоје и земљорадничке задруге Ариље, Рубус, Воћна долина, Бреково, Ековоће и Агро КМК и Пчелари нектар 031.

Трансфер знања и информација: Подручје општине Ариље територијално припада Пољопривредној служби Чачак. Обзиром на веома велики број пољопривредних произвођача, посебно малине, није могуће квалитетно и правовремено пружити саветодавне услуге свим произвођачима са постојећим бројем саветодаваца у служби. Општина Ариље је због ових проблема децембра 2006. године основала локалну саветодавну службу „Иновациони центар за пољопривреду“, модерну саветодавну службу која је у свом саставу имала агрохемијску лабораторију, лабораторију за анализу пестицида и тешких метала, основну зоотехничку службу и прогнозно метеоролошку службу. Центар је пружао пољопривредним произвођачима свакодневно саветодавне услуге из свих области производње. Центар је био носилац: увођења нових технологија и производњи, као што је производња култивисане боровнице, увођења савремених стандарда и правила добре пољопривредне праксе као ГЛОБАЛГАП да би пољопривредни произвођачи што лакше припремили своје производе за пласман на Европско тржиште. Међутим, у последњих шест година све активности Центра су обустављене, па Центар није тренутно у служби пољопривредних произвођача. У међувремену сарадња и помоћ пољопривредницима настављена је у оквиру Одељења за инвестиције, јавне набавке и развојне пројекте.

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ПЛАНИРАНИХ МЕРА И ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА

Табела 1. Мере директних плаћања

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
	УКУПНО						

Табела 2. Мере кредитне подршке

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
	УКУПНО						

Табела 3. Мере руралног развоја

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
1	Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава	101	4.000.000,00	50	80.000,00	0,00
2	Успостављање и јачање удружења у области пољопривреде	102	500.000,00	80	200.000,00	0,00
3	Управљање ризицима	104	4.000.000,00	100	0,00	0,00
	УКУПНО		8.500.000,00			

Табела 4. Посебни подстицаји

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
	УКУПНО						

Табела 5. Мере које нису предвиђене у оквиру мера директних плаћања, мера кредитне подршке, мера руралног развоја и посебних подстицаја

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ подстицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
	УКУПНО						

Табела 6. Табеларни приказ планираних финансијских средстава

Буџет	Вредност у РСД
Укупан износ средстава из буџета АП/ЈЛС планираних за реализацију Програма подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја (без пренетих обавеза)	8.500.000,00
Планирана средства за директна плаћања	0,00
Планирана средства за кредитну подршку	0,00
Планирана средства за подстицаје мерама руралног развоја	8.500.000,00
Планирана средства за посебне подстицаје	0,00
Планирана средства за мере које нису предвиђене у оквиру мера директних плаћања, кредитне подршке и у оквиру мера руралног развоја	0,00
Пренете обавезе	0,00

Циљна група и значај промене која се очекује за кориснике: Циљна група овог програма су физичка лица - носиоци регистрованог пољопривредног газдинства, као и њихови чланови и удружења пољопривредника. Корист и позитивне ефекте реализације програма ће имати: • најмање 300 корисника - носилаца регистрованих пољопривредних газдинстава, • најмање 2 удружења пољопривредника Општина Ариље настоји да подстакне пољопривредне произвођаче на удруживање као и на добру организованост, информисаност и квалитетан рад, уз подршку пољопривредних служби, сервиса и организација, а даље и у правцу формирања задруга које ће објединити удружења са територије општине Ариље и омогућити повољније услове који се обезбеђују удруживањем, пре свега почетне инпуте за пољопривредну производњу и лакши и сигурнији приступ тржишту. Мере наведене у овом Програму довешће до подизања квалитета живота корисницима мера као и до подизања продуктивности и ефикасности пољопривредне производње, подстицања удруживања и друго.

Информисање корисника о могућностима које пружа Програм подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја: Претходних година је створена навика код регистрованих пољопривредних газдинстава у општини Ариље о добијању информација у оквиру Одељења за инвестиције, јавне набавке и развојне пројекте. Током 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023 и 2024. године, за добијање информација и помоћ у попуњавању захтева за коришћење подстицаја у Општинску управу обратило се преко 2000 регистрованих пољопривредних газдинстава, тако да ће се овакав вид информисања наставити и до краја 2024. године. Поред тога, информисање корисника ће се вршити и на следеће начине: • путем штампаних обавештења које ће бити назначена на огласним таблама месних заједница и Општинске управе, • посредством Председника савета месних заједница, • путем огласа у локалним медијима (локални радио и портал), • путем информација на интернет сајту Општине Ариље - www.arilje.org.rs, • путем давања информација директно у оквиру Одељења за инвестиције, јавне набавке и развојне пројекте Општинске управе Ариље.

Мониторинг и евалуација: Праћење остварених резултата и ефективности предложених мера ће вршити Одељење за инвестиције, јавне набавке и развојне пројекте, тако што ће статистички прикупити и обрадити податке који су очигледни показатељи ефикасности програма и извршити контролу на пољопривредном газдинству и том приликом анкетирати кориснике мера Програма. Ти показатељи се односе на: • број газдинстава које је добило подстицаје • структуру и износ инвестиција у оквиру примарне пољопривредне производње, • мониторинг и евалуација одобрених пројеката Удружењима пољопривредника. Затим ће се кроз анкете спровести анализа колико су спроведене мере допринеле побољшању квалитета пољопривредне производње и уопште колико су утицале на мотивацију становништва за бављење пољопривредом.

Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја

II. ОПИС ПЛАНИРАНИХ МЕРА

2.1. Назив и шифра мере: 101 Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава

2.1.1. Образложење: Анализом стања физичког капитала којим располажу индивидуална пољопривредна газдинства установљена је релативно добра опремљеност механизацијом у смислу њеног броја, пре свега трактора, у односу на обрадиве пољопривредне површине. Међутим, установљено је такође да је бројна механизација углавном застарела, израубована и једним делом нефункционална, да недостаје прикључних машина и других специјализованих средстава, што је један од главних узрока ниске продуктивности и недовољне конкурентности пољопривреде. Бољом опремом и савременом механизацијом могуће је подићи ниво технологије производње и знатно боље управљати трошковима производње комбинацијом производних фактора на газдинству, као и управљати квалитетом производа који је у директној зависности од времена потребног за обављање одређених радних операција. У том смислу, овом мером се намерава подржати набавка нове опреме и механизације, али и набавка сточног фонда. Сектор: Млеко. Сектором доминирају мали произвођачи, одрживе и делимично одрживе фарме. Општи проблем представља низак ниво квалитета произведеног млека и низак ниво производње по крави, што доводи до непрофитабилног пословања произвођача. Веће фарме се суочавају са лошом технологијом у исхрани животиња, недостатком напредног генетског узгоја и лошим условима држања стоке. Такође, велики проблем представља правилан начин складиштења и правилна дистрибуција течног и чврстог стајњака. Сектор: Месо. Постојеће стање у сектору указује на пад сточарске производње. Сектором доминира велики број газдинстава са ниским интензитетом производње који желе да унапреде и побољшају квалитет сточарских производа, специјализују се у производњи меса са фокусом на гајење говеда, оваца и коза, као и да побољшају продуктивност и конзистентност у производњи. Фарме које производе месо нису специјализоване, не користе правилно пашњаке и квалитет коришћене сточне хране није задовољавајући. Такође, неодговарајућа је технологија исхране као и услови смештаја животиња. Сектор: Воће, грожђе и поврће. Иако ова газдинства карактерише специјализована производња, кључни проблем овог сектора је уситњеност поседа. Такође, високи трошкови производње и немогућност утицаја на цене у ланцу исхране доводе до ниског нивоа профита, а самим тим и до немогућности инвестирања у нове капацитете. Низак степен образовања и стручне оспособљености ствара потешкоће када је реч о правилној употреби савремене опреме и коришћењу инпута, сортирању, паковању и складиштењу, примени савремених метода за наводњавање, што резултира проблемом у ланцу прераде воћа, грожђа и поврћа обзиром да фабрике не добијају довољне количине високо квалитетних производа. Сектор: Пчеларство. Пчеларство представља малу, али изузетно атрактивну пољопривредну делатност, која последњих година почиње да се тржишно усмерава у правцу прихватања услова и стандарда ЕУ. На територији Општине Ариље постоје регистрована два Удружења пчелара са око 150 чланова.

2.1.2. Циљеви мере: Општи циљ: - Повећање конкурентности пољопривреде кроз модернизацију производње, снижавање трошкова производње на газдинству и повећање обима и квалитета производа. Специфични циљеви - Модернизација пољопривредне опреме и механизације, - Унапређење расног састава у сточарству и повећање продуктивности производње.

2.1.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Ова мера је у вези са Националним програмом за рурални развој Републике Србије од 2018. до 2020. године. Повезана је са стратешком циљем број 2: раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта и техничко-технолошко унапређење сектора пољопривреде и подциљевима број 2: повећање производње, побољшање продуктивности и квалитета производа, смањење трошкова и број 4: унапређење техничко-технолошке опремљености пољопривредних газдинстава. У Националном програму за рурални развој као једна од мера наведених за реализацију стратешког циља наведени су подстицаји за инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава. Ова мера подржаће пољопривредна газдинства да напредују ка конкурентној пољопривредној производњи. Ова мера се делимично преклапа са мерама дефинисаним Националним програмом за рурални развој. Општинска управа општине Ариље (Одељење за инвестиције, јавне набавке и развојне пројекте) ће обрађивати све поднете захтеве на јавни позив за подношење захтева, а уједно иста служба биће задужена и за издавање уверења да исто лице не користи подстицаје по неком другом основу у надлежности јединице

локалне самоуправе, а која су неопходна за подношење пријава ради остваривања подстицаја који се финансирају од стране Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде. На тај начин Одељење за инвестиције, јавне набавке и развојне пројекте, имаће комплетан увид у све захтеве поднете на јавни позив код општине Ариље као и у захтеве који се шаљу у Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде и на тај начин спречиће се могуће двоструко финансирање истих захтева корисника.

2.1.4. Крајњи корисници: Крајњи корисници мере су физичка лица – носиоци регистрованог пољопривредног газдинства који имају пребивалиште на територији општине Ариље.

2.1.5. Економска одрживост: За реализацију ове мере није потребно подносити бизнис план или пројекат о економској одрживости улагања.

2.1.6. Општи критеријуми за кориснике: Општи критеријуми за кориснике по овој мери: • Корисник треба да има регистровано пољопривредно газдинство уписано у Регистар пољопривредних газдинстава, са активним статусом; • Корисник са пребивалиштем на територији Општине Ариље; • Нема доспелих неизмирених дуговања према Општини Ариље на основу раније остварених подстицаја, • Корисник не сме да отуђи предмет инвестиције у року од три године од дана набавке, изузев за инвестиције 101.1.1 и 101.2.1 где овај рок износи две године и у наведеном периоду га мора наменски користити • Измирене обавезе по основу локалних јавних прихода; • Да добављач и подносилац захтева не представљају повезана лица.

2.1.7. Специфични критеријуми: Сектор млека • Пољопривредна газдинства која поседују у свом власништву, односно у власништву члана РПГ 1 - 19 млечних крава; • У случају набавке нових машина и опреме за наводњавање, поседују у свом власништву, односно у власништву члана РПГ максимално 100 млечних крава; • У случају када се ради о набавци квалитетних приплодних грла, на крају инвестиције поседују у свом власништву, односно у власништву члана РПГ: 3-100 квалитетних приплодних грла говеда млечних раса, односно 10-300 квалитетних приплодних грла оваца/коза. Сектор меса • У Регистру објеката (у складу са Правилником о регистрацији, односно одобравању објеката за узгој, држање и промет животиња- „Службени гласник РС“, број 36/2017) имају регистроване објекте са капацитетима за тов/узгој: мање од 20 јунади и/или мање од 150 грла приплодних оваца/коза и/или мање од 30 приплодних крмача и/или мање од 100 товљеника свиња у турнусу и/или од 1.000-3.999 бројлера у турнусу; • У случају када се ради о набавци квалитетних приплодних животиња, на крају инвестиције поседују у свом власништву, односно у власништву члана РПГ: 5-100 грла квалитетних приплодних говеда товних раса, или 10-300 квалитетних приплодних грла оваца/коза, или 10-400 грла квалитетних приплодних крмача; У сектору производње воћа, грождја, поврћа, хмеља и цвећа прихватљиви корисници треба да: • Имају: мање од 2 ха јагодичастог воћа и хмеља; односно мање од 5 ха другог воћа, односно 0,1- 50 ха цвећа, односно 0,2-100 ха винове лозе; • У случају подизања нових или обнављања постојећих (крчење и подизање) производних (са наслоном) и матичних засада воћака и винове лозе, имају, на крају инвестиције: 0,1-50 ха јагодастих врста воћака и хмеља, 0,3-100 ха другог воћа, 0,2-100 ха винове лозе; • Имају мање од 0,5 ха пластеника или мање од 3 ха производње поврћа на отвореном простору. Сектор пчеларства • У сектору пчеларства прихватљиви корисници треба да имају 5-500 кошница. Максимални износ подршке по једној врсти инвестиције износи до 80.000,00 динара, • изузев за инвестиције 101.1.1 (и то за набавку квалитетних приплодних јуница) где интензитет помоћи износи 40% односно 50%, а максимално до 60.000,00 динара по грлу и максимално до 240.000,00 динара по врсти инвестиције. • изузев за инвестиције и 101.2.1. (и то за набавку оваца и коза) где интензитет помоћи износи 40% односно 50%, а максимални износ подршке је до 12.000,00 динара по грлу и максимално до 240.000,00 динара по врсти инвестиције. • изузев за инвестиције 101.5.2 (опрема за пчеларство) где интензитет помоћи износи 40% односно 50%, а максимални износ подршке до 100.000,00 динара по врсти инвестиције. Максимални износ подршке по једном кориснику, за више различитих инвестиција износи максимално до 160.000,00 динара, изузев ако је једна од инвестиција 101.1.1, 101.2.1 и 101.5.2 када максимални износ подршке по једном кориснику износи до 240.000,00 динара.

2.1.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
101.1.1	Набавка квалитетних приплодних грла млечних раса: говеда, оваца и коза
101.1.3	Опрема за мужу, хлађење и чување млека на фарми, укључујући све елементе, материјале и инсталације
101.1.4	Машине и опрема за руковање и транспорт чврстог, полутечног и течног стајњака (транспортери за стајњак; уређаји за мешање полутечног и течног стајњака; пумпе за пражњење резервоара; сепаратори за полутечни и течни стајњак; машине за пуњење течног стајњака; специјализоване приколице за транспорт чврстог стајњака, укључујући и пратећу опрему за полутечни и течни стајњак)
101.1.5	Машине и опрема за припрему сточне хране, за храњење и напајање животиња (млинови и блендери/мешалице за припрему сточне хране; опрема и дозатори за концентровану сточну храну; екстрактори; транспортери; микс приколице и дозатори за кабасту сточну храну; хранилице; појилице; балери; омотачи бала и комбајни за сточну храну; косилице; превртачи сена)
101.1.16	Набавка остале опреме (ГПС навигација и др.)
101.2.1	Набавку квалитетних приплодних грла говеда, оваца, коза и свиња које се користе за производњу меса
101.2.3	Машине и опрема за руковање и транспорт чврстог, полутечног и течног стајњака (транспортери за стајњак; уређаји за мешање полутечног и течног стајњака; пумпе за пражњење резервоара; сепаратори за полутечни и течни стајњак; машине за пуњење течног стајњака; специјализована опрема за транспорт чврстог стајњака, полутечног и течног стајњака, резервоари за течни стајњак, специјализоване приколице за транспорт чврстог/полутечног/течног стајњака, са одговарајућом опремом), укључујући и пратећу опрему за полутечни и течни стајњак)
101.2.5	Машине и опрема за складиштење и припрему сточне хране, за храњење и појење животиња (млинови и блендери/мешалице за припрему сточне хране; опрема и дозатори за концентровану сточну храну; екстрактори; транспортери; микс приколице и дозатори за кабасту сточну храну; хранилице; појилице; балери; омотачи бала и комбајни за сточну храну; превртачи сена, итд.)
101.4.2	Подизање и опремање пластеника за производњу поврћа, воћа, цвећа и расадничку производњу
101.4.3	Подизање, набавка и опремање система противградне заштите у воћњацима и вишегодишњим засадима
101.4.14	Набавка опреме-линија за бербу, сортирање и калибрирање производа
101.4.19	Машине за примарну обраду земљишта
101.4.20	Машине за допунску обраду земљишта
101.4.21	Машине за ђубрење земљишта
101.4.22	Машине за сетву
101.4.23	Машине за садњу
101.4.24	Машине за заштиту биља
101.4.25	Машине за убирање односно скидање усева
101.4.26	Машине за транспорт
101.4.28	Машине, уређаји и опрема за наводњавање усева
101.6.2	Набавка опреме за пчеларство
101.6.3	Набавка возила и приколица за транспорт пчелињих друштава

2.1.9. Критеријуми селекције:

2.1.10. Интензитет помоћи: Интензитет помоћи износи: • 50% вредности инвестиције умањене за порез на додату вредност у подручјима са отежаним условима за рад у пољопривреди • 40% вредности

инвестиције умањене за порез на додату вредност у осталим подручјима Максимални интензитет помоћи по једној врсти инвестиције износи до 80.000,00 динара, • изузев за инвестиције 101.1.1 (и то за набавку квалитетних приплодних јуница) где интензитет помоћи износи 40% односно 50%, а максимално до 60.000,00 динара по грлу и максимално до 240.000,00 динара по врсти инвестиције. • изузев за инвестиције и 101.2.1. (и то за набавку оваца и коза) где интензитет помоћи износи 40% односно 50%, а максимално до 12.000,00 динара по грлу и максимално до 240.000,00 динара по врсти инвестиције. • изузев за инвестиције 101.5.2 (опрема за пчеларство) где интензитет помоћи износи 40% односно 50%, а максимално до 100.000,00 динара по врсти инвестиције. Максимални интензитет помоћи по једном кориснику, за више различитих инвестиција износи 40% односно 50%, а максимално до 160.000,00 динара, изузев ако је једна од инвестиција 101.1.1, 101.2.1 и 101.5.2 када максимални износ подршке по једном кориснику износи до 240.000,00 динара.

2.1.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Укупан број подржаних захтева
2	Укупан број набављених грла стоке
3	Број газдинстава која су модернизовала производњу
4	Површина засада под системима за наводњавање
5	Укупна инвестиција у материјална средства

2.1.12. Административна процедура: Општинска управа општине Ариље (Одељење за инвестиције, јавне набавке и развојне пројекте) ће припремити и објавити јавни позив за подношење захтева. Јавни позив ће садржати следеће информације: прихватљиви корисници, услове за учешће, укупан износ средстава и износ средстава по појединачном захтеву, опште и специфичне критеријуме за одабир, рокове за подношење захтева, образац захтева и списак неопходне пратеће документације. Достављени захтеви ће бити административно проверени од стране Општинске управе општине Ариље (Одељење за инвестиције, јавне набавке и развојне пројекте) у смислу комплетности и административне усаглашености и за административно исправне захтеве ће се донети Решење о одобравању исплате субвенције. Уз захтев се подноси следећа документација: • копија личне карте подносиоца захтева, • потврда о активном статусу пољопривредног газдинства, • структура биљне производње и стање сточног фонда • уверење о измиреним локалним јавним приходима, • гаранција, за опрему која подлеже издавању гаранције или изјаву добављача да опрема не подлеже гаранцији (изузев за сточни фонд), • Доказ о реализацији инвестиције: оригинал или оверена фотокопију рачуна (фактура) која гласи на име подносиоца захтева и извод или налог за плаћање оверен од стране банке ако је плаћање извршено безготовински, као и отпремница или оригинал или оверена фотокопију рачуна (фактура) која гласи на име подносиоца захтева и фискални исечак ако је плаћање извршено готовински као и отпремницу. Изузетно, за инвестиције 101.1.1. и 101.2.1. подносилац захтева, као доказ о реализацији инвестиције може приложити: оригинал или оверену фотокопију овереног купопродајног уговора; доказ о извршеном плаћању - извод из банке оверен од стране банке; фотокопију пасоша на коме је уписан купац, као нови власник и фотокопију матичног листа. Обавезе корисника: • предмет подстицаја се не сме отуђити нити позајмљивати у периоду од три године осим у случајевима више силе, што мора бити доказано одговарајућом документацијом (изузев за инвестицију 101.1.1. - куповина говеда млечних раса, оваца и коза и инвестицију 101.2.1 – куповина оваца или коза где је овај рок 2 године); • предмет подстицаја се мора наменски користити у сврху која је дефинисана врстом инвестиције за који је исплаћен подстицај.

2.2. Назив и шифра мере: 102 Успостављање и јачање удружења у области пољопривреде

2.2.1. Образложење: На територији општине Ариље постоји неколико удружења пољопривредника и то првенствено у области воћарства и пчеларства. Последњих година формирано је и удружење у области органске производње. Млади пољопривредници су увидели значај удруживања око истих циљева у оквиру сродних послова па све више прибегавају формирању удружења. Поред тога што је од великог значаја за даљи развој пољопривреде формирање удружења у пуној мери олакшава рад и подршку

стручних служби које у оквиру једног удружења имају људе истих интересовања. Недостатак знања и добрих примера из праксе су једни од кључних проблема који се решавају удруживањем и подршком удружењима од стране општине. Намена мере је да се унапреди рад постојећих удружења пољопривредних произвођача, односно да се финансирају пројекти који доприносе унапређењу технологија у пољопривредној производњи, унапређењу стручних знања и вештина чланова удружења и промоцију пољопривредне производње у општини Ариље.

2.2.2. Циљеви мере: Општи циљ : - Унапређење рада постојећих и подстицање формирања нових организација произвођача и прерађивача. Специфични циљеви: - Повећан број чланова удружења и нових удружења

2.2.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Кроз подршку раду удружењима грађана из области пољопривреде доприноси се и реализацији Стратешког циља број 2: раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта и техничко - технолошко унапређење сектора пољопривреде који је дефинисан у Националном програму руралног развоја од 2018. године до 2020. године. Подршком удружењима финансираће се пројекти који доприносе унапређењу пољопривредне производње (унапређењу технологија у пољопривредној производњи, унапређењу стручних знања и вештина чланова удружења и промоцију пољопривредне производње у општини Ариље) што доприноси реализацији под циљева дефинисаних у националном програму руралног развоја и то подциља број 1: раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта и број 2 : повећање производње, побољшање продуктивности и квалитета производа, смањење трошкова производње.

2.2.4. Крајњи корисници: Удружења пољопривредника која инају регистровано седиште на територији општине Ариље и која у Статутима имају циљеве у области пољопривреде и руралног развоја.

2.2.5. Економска одрживост: Подносилац захтева мора докаже економску одрживост кроз форму пројекта/бизнис плана. Пројекат/бизнис план треба да буде усклађен са Образцем који је објављен од стране локалне самоуправе и који је саставни део апликационог формулара.

2.2.6. Општи критеријуми за кориснике: Корисник мора да испуни следеће опште критеријуме: да је уписан у одговарајући регистар код АПР-а у форми Удружења грађана; да има регистровано седиште на територији Општине Ариље; да у статуту има дефинисане циљеве у области пољопривреде и руралног развоја; да се пројекат не финансира или је поднет на конкурс у другим јавним фондовима; да је испунио доспеле обавезе по раније одобреним захтевима финансираним од стране локалне самоуправе.

2.2.7. Специфични критеријуми: Нема специфичних критеријума.

2.2.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

2.2.9. Критеријуми селекције:

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
1	Суфинансирање програма из других извора: сопствених прихода, буџета територијалне аутономије или локалне самоуправе, фондова Европске уније, поклона, донација, легата, кредита и друго, у случају недостајућег дела средстава за финансирање програма		15
2	Број чланова удружења		5
3	Временски период постојања удружења		5
4	Допринос програма реализацији стратешких докумената општине Ариље		10
5	Законитост и ефикасност коришћења средстава и одрживост ранијих програма: Да ли су раније коришћена средства буџета општине Ариље и ако јесу да ли су испуњене уговорне обавезе		12
6	Остварени резултати удружења предходних година		4
7	Референце програма : област у којој се реализује програм, дужина трајања програма, број лица која се укључују у програм, могућност развијања програма и његова одрживост		30
8	Стручност координатора програма		6
9	Циљеви који се постижу: Обим задовољавања јавног интереса, степен унапређења стања у области у којој се програм спроводи		15

2.2.10. Интензитет помоћи: Удружења могу остварити право на средства у износу до 200.000,00 динара у току једне године за један пројекат. Максимални интензитет помоћи износ 80 % у односу на укупну вредност поднетог захтева.

2.2.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Број новоформираних удружења
2	Укупан број подржаних пројеката
3	Број чланова удружења

2.2.12. Административна процедура: Општинска управа општине Ариље (Одељење за инвестиције, јавне набавке и развојне пројекте) ће припремити и објавити јавни позив за суфинансирање пројеката. Јавни позив ће садржати следеће информације: прихватљиви корисници, услове за учешће на конкурс, укупан износ средстава за појединачни пројекат, критеријуме за рангирање и одабир пројеката, рокове за подношење захтева, образац пројекта, списак неопходне пратеће документације. Достављени захтеви ће бити административно проверени од стране Општинске управе општине Ариље (Одељење за инвестиције, јавне набавке и развојне пројекте) у смислу комплетности и административне усаглашености. Административно комплетне захтеве прегледа и оцењује Комисија која ће бити формирана од стране Преседника Општине Ариље. Бодовање се врши тако што чланови комисије, на основу прегледане пријаве пројекта, за сваки критеријум дају одговарајући број бодова у складу са условима јавног позива. Оспроведеном поступку разматрања и бодовања пријава пројекта Комисија саставља извештај о стручној оцени пријава, који достављају Председнику Општине Ариље у року од 30 дана од дана завршетка Јавног позива. Извештај обавезно садржи број додељених бодова и одобрени износ суфинансирања пројекта. Преседник Општине, доноси Решење о расподели средстава које се објављује на интернет презентацији Општине Ариље. На донето решење подносиоци пријава имају право Приговора Општинском већу у року од 8 дана од дана пријема Решења. Преседник Општине закључује уговоре о додели средстава са удружењима којима су одобрени пројекти најкасније у року од 10 дана од дана коначности Решења. Из захтев се подноси (прибавља по службеној дужности) следећа документација: пројекат (наративни и финансијски део), копија решења о упису у одговарајући регистар, копија дела Статута који се односи на циљеве и области деловања, списак/регистар чланова Удружења, као и опциона документација за бодовање. Обавезе корисника: наменско трошење средстава; сви трошкови у оквиру пројекта морају бити плаћени са текућег рачуна Удружења; у року од 10 дана од дана завршетка пројекта, Удружења су дужна да доставе наративни извештај о реализацији пројекта. Удружења су дужна да доставе наративни извештај о реализацији пројекта са пратећим доказима о наменском утрошку средстава (фактуре и изводи са текућег рачуна).

2.3. Назив и шифра мере: 104 Управљање ризицима

2.3.1. Образложење: Разлози за издвајање средстава за ову намену су у чињеници да је пољопривредна делатност на подручју Ариље веома подложна утицају временских непогода (град, суша, поплаве) од којих се не може заштитити или не постоји економска исплативост успостављања ефикасне заштите. Систем противградне заштите на подручју општине Ариље чини 12 противградних станица. Сезона одбране од града траје 6 месеци (од 15.04. до 15.10. текуће године). Како би систем противградне заштите што ефикасније функционисао, Општина Ариље планира да издвоји средства за суфинансирање опремања противградних станица додатном набавком ракета у сарадњи са МУП - Сектором за вандредне ситуације и Републичким хидрометеоролошким заводом. Планирана мера има потпуну оправданост, јер је у питању заштита имовине и пољопривредних површина од елементарне непогоде - града. Искуства показују да би у случају неспровођења ове мере и дејства временских непогода последице могле бити катастрофалне у смислу велике и непроцењиве материјалне штете у пољопривреди. За случај неспровођења ове мере не постоји одговарајућа, алтернативна решења.

2.3.2. Циљеви мере: Општи циљ: - Унапређење конкурентности примарне пољопривредне производње. Специфични циљеви: Умањење негативних последица природних утицаја на биљну производњу.

2.3.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Реализацијом наведене мере доприноси се остваривању стратешког циља број 2: Раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта и техничкотехнолошко унапређење сектора пољопривреде који је дефинисан у Националном програму руралног развоја од 2018. до 2020. године. Уједно доприноси се и реализацији подциља број 2: смањење ризика и ефикасна надокнада губитака у производњи насталих дејством фактора ризика и подциља 3: повећање извесности остварења позитивног финансијског резултата и приноса за пољопривредне произвођаче без обзира на временске услове који су дефинисани у поменутом националном програму.

2.3.4. Крајњи корисници: Општина Ариље.

2.3.5. Економска одрживост: За реализацију ове мере није потребно подносити бизнис план или пројекат о економској одрживости улагања.

2.3.6. Општи критеријуми за кориснике: Општи критеријуми за кориснике ове мере не постоје.

2.3.7. Специфични критеријуми: Специфични критеријуми за кориснике ове мере не постоје.

2.3.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
104.1	Улагање у заштиту од елементарних непогода, неповољних климатских прилика и катастрофалних догађаја

2.3.9. Критеријуми селекције:

2.3.10. Интензитет помоћи: Интензитет помоћи је 100 %.

2.3.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Број купљених ракета
2	Број испалених ракета
3	Процент газдинстава која су претрпела штету од елементарне непогоде - града у односу на укупан број газдинстава

2.3.12. Административна процедура: Реализацију ове мере спроводиће Општинска управа општине Ариље (Одељење за инвестиције, јавне набавке и развојне пројекте). Реализација мера извешће се путем јавне набавке. У административном поступку посебно се води рачуна о специфичним условима које понуђач да испуни: место испоруке, уз претходно добијање сагласности за превоз експлозивних направа од надлежног Министарства унутрашњих послова - Сектора за ванредне ситуације. Уз допремање противградних ракета обавезно је достављање пратеће документације о испоруци и преузимању, као и спецификацији поручених добара са наведеним техничким карактеристикама које одговарају предметној набавци. По испостављању фактуре, уплата средстава за ову намену се реализује у Одељењу за привреду и финансије Општинске управе општине Ариље.

III. ИДЕНТИФИКАЦИОНА КАРТА

Табела: Општи подаци и показатељи

Назив показатеља	Вредност, опис показатеља	Извор податка и година
ОПШТИ ПОДАЦИ		
Административни и географски положај		
Аутономна покрајина	/	рзс*
Регион	Регион Шумадије и Западне Србије	рзс*
Област	Златиборска област	рзс*
Град или општина	општина	рзс*
Површина	349 km ²	рзс*
Број насеља	22	рзс*
Број катастарских општина	22	рзс*
Број подручја са отежаним условима рада у пољопривреди (ПОУРП)	14	
Демографски показатељи		
Број становника	18725	рзс**
Број домаћинства	6088	рзс*
Густина насељености (број становника/површина, km ²)	53,62	
Промена броја становника 2011:2002 (2011/2002*100 - 100)	-5,35%	рзс**
- у руралним подручјима АП/ЈЛС	/	рзс**
Становништво млађе од 15 година (%)	14,85%	рзс**
Становништво старије од 65 година (%)	17,14%	рзс**
Просечна старост	42,4 године	рзс*
Индекс старења	1,14	рзс*
Без школске спреме и са непотпуним основним образовањем (%)	17,31	рзс*
Основно образовање (%)	25,17	рзс*
Средње образовање (%)	48,34	рзс*
Више и високо образовање (%)	8,72	рзс*
Пољопривредно становништво у укупном броју становника (%)	75%	Процена
Природни услови		
Рељеф (равничарски, брежуљкасти, брдски, планински)	Равничарски у долини реке Моравице, брдско - планински у осталом делу општине	Интерни
Преовлађујући педолошки типови земљишта и бонитетна класа	Равничарски у долини реке Моравице, брдско - планински у осталом делу општине	Интерни

Клима (умерено-континентална, субпланинска ...)	Умерено - континентална	Интерни
Просечна количина падавина (mm)	743 мм	Интерни
Средња годишња температура (oC)	+9,2 степена Целзијуса	Интерни
Хидрографија (површинске и подземне воде)	Реке Моравица, Велики Рзав, Мали Рзав и Пањица	Интерни
Површина под шумом (ha)	15306 ха	рзс*
Површина под шумом у укупној површини АП/ЈЛС (%)	43,83%	рзс*
Пошумљене површине у претходној години (ha)	11,13%	рзс*
Посечена дрвна маса (m3)	7896 м3	рзс*
ПОКАЗАТЕЉИ РАЗВОЈА ПОЉОПРИВРЕДЕ		
Стање ресурса		
Укупан број пољопривредних газдинстава:	4793	рзс***
Број регистрованих пољопривредних газдинстава (РПГ):	3753	Управа за трезор
- породична пољопривредна газдинства (%)	3683	
- правна лица и предузетници (%)	24	
Коришћено пољопривредно земљиште - КПЗ (ha)	11822 ха	рзс***
Учешће КПЗ у укупној површини ЈЛС (%)	33,85%	
Оранице и баште, воћњаци, виногради, ливаде и пашњаци, остало(18) (ha, %)	Оранице и баште: 1973 ха, 16,96% Воћњаци: 3242 ха, 27,42% Виногради: 1 ха, 001% Ливаде и пашњаци: 6383 ха, 53,99 % Остало: 223 ха, 1,88%	рзс***
Жита, индустријско биље, поврће, крмно биље, остало(19) (ha, %)	Жита: 705 ха, 5,96% Индустријско биље: 1 ха, 0,01 % Поврће: 38 ха, 0,32% Крмно биље: 462 ха, 3,91% Остало 53 ха, 0,45%	рзс***
Просечна величина поседа (КПЗ) по газдинству (ha)	2,47 ха	рзс***
Обухваћеност пољопривредног земљишта комасацијом (ha)	0	Интерни
Обухваћеност земљишта неким видом удруживања (ha)	50 ха	Интерни
Број пољопривредних газдинстава која наводњавају КПЗ	1056	рзс***
Одводњавана површина КПЗ (ha)	60 ха	Интерни
Наводњавана површина КПЗ (ha)	452 ха	рзс***
Површина пољопривредног земљишта у државној својини на територији АП(20) (ha)	0	Интерни
Површина пољопривредног земљишта у државној својини која се даје у закуп (ha):	око 44 ха	Интерни
- физичка лица (%)	око 20 ха	Интерни
- правна лица (%)	0	Интерни
Говеда, свиње, овце и козе, живина, кошнице пчела (број)	Говеда :2504 Свиња: 5267 Овце и козе: 17747 Живина: 78937	рзс***
Трактори, комбајни, прикључне машине (број)	Трактори: 2902 Комбајни: 25 Приколице 2294 Прикључне машине: 5852	рзс***

Пољопривредни објекти (број)	8721	рзс***
чч, сушаре, стакленици и пластеници (број)	Хладњаче: 60 Сушаре: 704 Стакленици: 1 Пластеници: 1326	рзс***
Употреба минералног ђубрива, стајњака и средстава за заштиту биља (ha, број ПГ)	Мин. ђубрива: 4379 ПГ, 4994 ха Стајњак: 2873 ПГ, 1798 ха Средства за заштиту биља: 4333 ПГ, 3429 ха	рзс***
Број чланова газдинства и стално запослених на газдинству:	10975	рзс***
(на породичном ПГ: на газдинству правног лица/предузетника) (ha)	/	рзс***
Годишње радне јединице (број)	4456	рзс***
Земљорадничке задруге и удружења пољопривредника (број)	7 земљорадничких задруга и 9 удружења пољопривредника	Интерни
Производња пољопривредних производа(количина):		
- биљна производња (t)	12 000 тона малине	рзс***
- сточарска производња (t, lit, ком.)		Интерни
ПОКАЗАТЕЉИ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА		
Рурална инфраструктура		
<i>Саобраћајна инфраструктура</i>		
Дужина путева(km)	286,09 км категорисаних и око 430 км некатегорисаних	рзс*
Поште и телефонски претплатници (број)	3 поште и 7499 телефонских претплатника	рзс*
<i>Водопривредна инфраструктура</i>		
Домаћинства прикључена на водоводну мрежу (број)	5025	рзс*
Домаћинства прикључена на канализациону мрежу (број)	4019	рзс*
Укупне испуштене отпадне воде (хиљ.м3)	1433 м3	рзс*
Пречишћене отпадне воде (хиљ.м3)	614 м3	рзс*
<i>Енергетска инфраструктура</i>		
Производња и снабдевање електричном енергијом (број)	0 објеката за производњу, једна ТС 110/35, 4 ТС 35/10	Интерни
<i>Социјална инфраструктура</i>		
Објекти образовне инфраструктуре (број)	20	рзс*
Број становника на једног лекара	695	рзс*
Број корисника социјалне заштите	333	рзс*
<i>Диверзификација руралне економије</i>		
Запослени у секторима пољопривреде, шумарства и водопривреде (број)	289 код предузетника и правних лица 10975 у газдинствима	рзс* рзс***

Газдинства која обављају друге профитабилне активности(30) (број)	513	рзс***
Туристи и просечан број ноћења туриста на територији АП/ЈЛС (број)	2441 туриста, 8870 ноћење	рзс*
Трансфер знања и информација		
Пољопривредна саветодавна стручна служба (да/не)	ПССС Чачак	Интерни
Пољопривредна газдинства укључена у саветодавни систем (број)	98	ПССС

Датум и место

М.П.

Потпис овлашћеног лица у АП/ЈЛС

Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја